

synlig. Nr 10 **p** ser hos Hagelberg (stycket 1) ut som ett **k**, och så har även Vistrand läst den. Den sistnämnde har alldeles förbisett det föregående **u**. 11 är **a**; runan lutar mot vänster. Runorna 14—18 återgivas efter Hagelbergs teckning (stycket 3). Enl. denna stå runorna på framsidan och kantsidan med nedre delarna vända mot varandra, vilket med all sannolikhet ej återger det verkliga förhållandet. På stycket 2 hos Hgb. äro runorna tecknade på samma sätt i strid mot vad som ännu kan iakttagas. Den undre raden på Hgb. 3, vars runor vända basen uppåt, har stått på framsidan (jfr Hgb. 2, där framsidans runor, som uppgivas stå på kanten, stå upp och nedvända!) och börjar, om man betraktar den från rätt håll, d. v. s. sedan man vänt teckningen upp och ned, med ett tecken, som jag antager vara rester av ett **k**, nr 14. Det skulle även kunna vara bistaven till ett **r**. Runan närmast efter punkten liknar mest ett **r**, de två följande kunna vara **ei**, och den sista, som sannolikt har varit skadad, kan antagas ha varit **s**, alltså det hela [u]**k**·reis[a]. 19 är **s** helt säkert, och den efterföljande runan antager jag ha varit **t**. 21 är **n**. Om den vore **h**, skulle rester av den andra bistaven synas. Av nr 23 synes endast mellersta stycket av en huvudstav, inga spår av bistav finnas. Runan kan ha varit **r**, såsom jag antagit i mitt rekonstruktionsförslag på grund av sammanhanget. Detta antagande, som gjordes utan kännedom om Hagelbergs läsning, bekräftas av denna (stycket 7), där den ifrågavarande huvudstaven är försedd med övre delen av en **r**-bistav. Runan har sannolikt ej varit **b**, då den närmast föregående, varmed ordet börjar, är ett **b**. Av 24 synes endast en bistav, som knappast kan höra till något annat än ett **p**. Topparna på 25—27 **urs** saknas. På nr 27 är endast nedre delen av den vänstra vinkeln bevarad. På stycket VII synes en punkt och ett litet streck. På kanten av nr I ser man en punkt och en lång stav, som sträcker sig över hela inskriftsytan, samt den nedersta hälften av en stav. På kanten av stycket II synas två stavar utan några tvärstreck, rester av **u** förmodligen, och därefter ett **p**, vars övre del fattas. Runan är säkert ej **k**, då bistaven sitter långt ned på huvudstaven. Toppen är borta. **up** bör troligen utfyllas till [k]**up**. Av kantsidans runor på Hgb. 3 har den sista otvivelaktigt varit **u**. Av den första synes endast en rak stav. Runan kan ha varit **l**, vars bistav bör ha tagit ungefär lika stor plats som toppen av **u**, vilken också fattas. Jag har antagit, att detta **lu** är sista stavelsen i [se]**lu**.

Ang. 2—4 **let** se s. 32! Ang. det **kerua**, som förmodligen följt efter **let**, se s. 61! 10—13 **pasi** ack. sg. fem. av rsv. demonstrativ-pronominelt *sāsi*. **pasi** är förmodligen en skrivning för *pāsi* eller *pāssi*. Den sistnämnda formen förekommer i Sm. 45, stavad **pesi**.

Transskription:

.... n lét (ge)r(a br)ú þessa (o)k reis(a) s(tein þenna eptir)n br(ó)ður s(inn)
G)uð [hiálpi sá)lu (hans!)

Översättning:

.... n lät bygga denna bro och resa denna sten efter n sin broder,
Gud [hjelpe hans] själ!

Ang. dylika brobyggnader se s. 8 ff.!

18. Gårdsby kyrka. Norrvidinge hd.

Fig. 9, 10.

Litteratur: Gahm-Persson: teckning den ¹¹/₈ 1744 i Smålands Märkvärdigheter (F m. 54); Rogberg: Hist. Beskrifning om Småland s. 289; L. 1944; Inventeringsprotokoll 1829 i A. T. A.; Ihrfors: Smol. sacra III s. 99; Brev i N. Sm. Ark.

På kyrkodörren i Gårdsby har funnits ett runristat beslag, vilket nu är försvunnet men avritades år 1744 av den kände samlaren S. L. Gahm-Persson, som var född i Gårdsby socken.

Rogbergs text visar stora överensstämmelser med Gahm-Perssons och kan vara en avskrift av denna, men det förefaller ej otroligt, att Rogberg själv eller någon meddelare till honom undersökt inskriften, fast det skett med ledning av den äldre läsningen. L. hänvisar utom till Rogberg även till Hagelberg, som gjort en vederhäftig teckning av Sm. 17 Kråketorp. Hagelbergs läsning av Gårdsbyinskriften, som jag endast känner genom L., överensstämmer fullständigt med Gahm-Perssons, efter vilken den förmodligen har blivit avskriven. Hagelberg blev ej kyrkoherde i den närbelägna Tolgs socken förrän 1830¹, och ristningen var försvunnen redan 1829 enl. ett inventeringsprotokoll från sistnämnda år.²

I detta protokoll är antecknat: »Den på gamla kyrkodörren befintliga Run-Inscriptionen har vid någon i senare tid skedd reparation gått förlorad.» År 1834 byggdes ny kyrka, till vilken dörren överflyttades. Algot Friberg fick år 1888 följande svar på sina förfrågningar angående inskriften: »Äfven den gamla kyrkodörren finnes kvar. Hela dörren är beslagen med tjock järnplåt, men en plåt midt på dörren öfver låset saknas, förmodligen den efterfrågade. Det tros, att den är borttagen af någon fornforskare.»³ Nu är även dörren borta. Därom antecknade redan

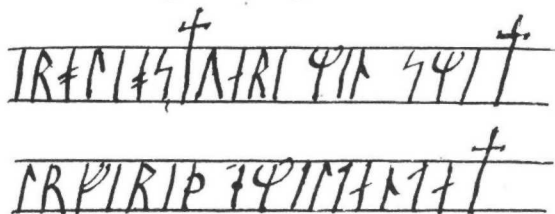

Fig. 9. Sm. 18. Gårdsby kyrka. Teckning av Gahm-Persson i Archivum Smolandicum, Tom V (S. 75).

Fig. 10. Sm. 18. Gårdsby kyrka. Ur Rogberg: Hist. Beskrifning om Småland s. 289.

Ihrfors: »Janua ejus, nunc in cella quadam ejecta, ferebat indicium magnæ ætatis, hac runica inscriptione Irituos + vari min smi + ifir: -iþa milanta +.»⁴ De efterforskningar jag företog voro också resultatlösa. Inskriften beskrives här huvudsakligen efter Gahm-Persson, som troligen har den enda verkliga originalläsningen.

Ristningen är fördelad på två parallelllöpande horisontella rader inom enkla ramlinjer och består av 33 runor, av vilka 1—17 stå på den övre raden. På tre ställen, efter runorna nr 7, 17 och 33, äro små kors anbragta med lång vertikalarm, som är parallell med runornas huvudstavar och står på nedersta marglinjen, medan toppen med horisontalarmen räcker över den övre marglinjen.

Inskriften lyder enl. Gahm-Persson:

irollos			†	uari			min			smi			†		
1	5	10		15											
Irfirip													emiltanta		†
		20	25	30											

På 3 och 6 **o** befinner sig den huvudsakliga delen av bistavarna till vänster om huvudstaven, men de synas även på dennas högra sida. På samma sätt är bistaven till 30 och 33 **a** anbragt. Runorna kunna alltså ha varit **o**, **æ** resp., men det är även antagligt, att runornas form i detta hänseende kan bero på ovarsamhet vid ristningen eller felläsning av undersökaren. De bistavsliknande strecken äro i några fall troligen naturliga rispor i järnet. På nr 9 synes möjligen också en helt obetydlig del av bistaven till höger om huvudstaven. På 14 och 31 **n** är bistaven tydligt begränsad till den högra sidan. 29 och 32 **t** ha bistav endast till vänster. 7 **s** är av

¹ Arcadius m. fl.: Växjö stifts herdaminne III s. 283.

² A. T. A.

³ Brev från K. Gustafsson i Gårdsby den 28/9 1888 i N. Sm. Ark.

⁴ Smolandia sacra III s. 99. Ihrfors läsning är en avskrift av L.

